

Hemşirelik Mesleğinin Erkek Üyelerine Toplumun Bakış Açısı

The Viewpoint of Community About Male Nurses

Seher ÜNVER,^a
Emine DİRİ,^b
İlker ERCAN^c

^aCerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD,
İstanbul Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
^bHemşirelik AD,
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği BD,
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
^cBiyoistatistik AD,
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Bursa

Geliş Tarihi/Received: 24.09.2009
Kabul Tarihi/Accepted: 12.11.2009

Yazışma Adresi/Correspondence:
Seher ÜNVER
İstanbul Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD,
İstanbul,
TÜRKİYE/TURKEY
seher.unver@hotmail.com

ÖZET Amaç: Çalışmanın amacı, toplumumuzun kültürel yapısı içinde genellikle kadınlara atfedilen ve geleneksel kadın rolü ile bütünleştirilen hemşireliğin mesleğinin erkek üyelerine yönelik toplumsal bakış açısını incelemek ve “erkek hemşire” kavramının toplumdaki algılanışının analizini yapmaktır. **Kişiler ve Yöntem:** Tanımlayıcı olarak yapılmış olan bu çalışma, 20-65 yaş arasındaki 350 kişi üzerinde yürütülmüştür. Kendisi sağlık çalışanı olan bireyler çalışmaya alınmamıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunun birinci bölümünde, katılımcıların cinsiyetini, yaşını, öğrenim durumunu ve ailelerinde sağlık çalışanının olup olmadığını; ikinci bölümünde ise erkek hemşireye ilişkin görüşlerini ve düşüncelerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılanların %61.40’i hemşireliğin kadın mesleği olduğu görüşündedir. Erkek hemşireden hizmet almış olup çekingenlik hissi yaşamış olan kadınların oranı %40.40 iken, çekingenlik yaşadığı bildiren erkeklerin oranı %14.10’dır. Erkek hemşireden hizmet almış olup iletişimde güçlük yaşamış olan kadınların oranı %21,40 iken, iletişim güçlüğü yaşadığı bildiren erkeklerde bu oran %5.6’dır. Değişen Hemşirelik Kanunu’na göre hemşire unvanının erkekler için kullanılıyor olmasının uygun gören katılımcıların oranı %19.70 iken, %65.10’i farklı bir unvan bulunması gerektiğini düşünmektedir. **Sonuç:** Bu çalışmadan elde edilen verilere göre hemşirelik, günümüzde hala kadın mesleği olarak görülmekte ve değişen Hemşirelik Kanunu toplum tarafından henüz yaygın bir şekilde bilinmemektedir. Bu nedenle hemşirelik mesleğinde cinsiyet ayrımının olmadığını anlatan yayınların yapılması ve Türk Dil Kurumu’ nun erkek hemşireler için yeni bir unvan bulması tarafımızdan önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; hemşireler, erkek; hemşirelik tarihi

ABSTRACT Objective: The aims of this study were to investigate the views of our community about male nurses, however it is a traditionally female dominated occupation and analyze the “male nurse” concept. **Material and Methods:** This descriptive study was applied to 350 people between ages of 20-65, except healthcare workers. A questionnaire was used for data collecting. In the first part of questionnaire, socio-demographic data of the participants like; gender, age, education degree and having a healthcare professional in their families were asked and in the second part, their thoughts and views about male nurses were demanded. **Results:** %61.4 of the participants consider nursing as a female occupation. %14.1 of male participants and %40.4 of the female participants were ashamed of receiving treatment from male nurses. %21.4 of the female participants and %5.6 of the male participants had communication problems with male nurses. The percentage of the participants who accept calling male nurses as “nurse” was %19.7, but %65.1 were disagree with this and suggested that it should be changed. **Conclusion:** According to data of the research, nursing is still accepted as a female dominant profession and the new Turkish Law of Nursing (2007) is not well known in the community. Because of that, it is suggested that some attempts should be done in order to explain that nursing is not associated with feminine and Turkish Language Association should create a new term for male nurses.

Key Words: Nursing; nurses, male; history of nursing

“Hemşire”, temel bir hemşirelik eğitim programını tamamlamış olan ve ülkesinde toplumun katkısını alarak hastalığın önlenmesi, hastanın bakımı ve sağlık düzeyinin yükseltilmesi için, hemşirelik alanında sorumluluk almaya yeterli ve yetkili kişi olarak tanımlanmaktadır.¹ Sosyal yapı içinde gerçekleşen hemşirelik uygulaması önemli politik, ekonomik ve sosyal olaylardan etkilendiği için hemşirelik tanımları da zaman içinde değişmiştir.² Ayrıca ülkelerin farklı kalkınmışlık düzeyine ve farklı kültür, siyaset ve dil yapısına sahip olmaları ve gibi etkenler de her ülkede kendine özgü bir hemşirelik kavramı doğurmaktadır.³

Ülkemizde kadınları sadece bir eş ve anne olarak gören, onların asli görevinin ev işi yapmak ve çocuk bakmak olduğunu düşünen ve kadını çalışma yaşamını dışında tutan geleneksel ataerkil bakış hâlen çok güçlüdür.⁴ Dolayısıyla çalışan kadınların büyük bölümü, kadınların yoğun olarak buldukları mesleklerde yer almaktadır. *Bir* başka deyişle, kadınlar, çoğunlukla kadın işleri olarak belirlenmiş işlerde çalışmaktadırlar. Öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler kadınların doğasına uygun meslekler olarak algılanma eğilimindedir.⁵ Bunun bir sonucu da, kadınların “bakım verme rolleri” nin hemşirelik gibi kadınların baskın olduğu iş alanlarında kendini göstermesidir.⁶

Sağlık memuru, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinde birey, aile ve topluma sunulacak sağlık bakımının yeterli ve nitelikli bir biçimde uygulamak üzere gerekli mesleki bilgi ve davranışı kazanmış sağlık elemanıdır. Gerek Osmanlı İmparatorluğu’nda gerekse Cumhuriyet Dönemi’nin başlangıcında sağlık personeli sayısının az olması ve hekimlerin Anadolu’ya hizmet götürmemesi nedeniyle sağlık memuru grubunun varlığını gerekli kılmıştır. Bu dönemlerde, sağlık memurlarına verilen unvan tam olarak netleşmemiş ve sürekli değişikliğe uğramıştır. Bu mesleğin üyeleri, küçük cerrahlar, aşı memurları ve küçük sağlık memurları gibi unvanlar almışlardır.^{7,8}

Ülkemizde erkek öğrenci alan hemşirelik ve sağlık yükseköğretim kurumlarının olması karşın, erkeklerin hemşire olması konusunda var olan kültürel engellerin, sağlık memuru ve hemşire diye iki farklı yapılanmayı ortaya çıkardığı söylenebilir.⁹

Günümüzde sağlık memurları da cinsiyet ayırımı gözetilmeksizin, 1997 yılı, Yükseköğretim Kanunu’nun 2880 sayılı kanunla değişik 7/d-2 maddesine göre hemşirelik bölümü öğrencileri gibi üniversite düzeyinde eğitim görmekte ve aynı dersleri almaktadırlar. Diğer bir anlatımla “sağlık memuru” diye anılan grup aslında “erkek hemşire” dir.¹

Bu durum, sağlık memurlarının hemşirelik mesleğine benzer rol ve işlevlere sahip olacakları ve sağlık memurluğu bölümü mezunları ile hemşirelik bölümü mezunları arasında rol ve işlev karmaşasına neden olacağına işaretini vermektedir. Bu nedenle Türk Hemşireler Derneği, hemşirelik mesleğine hak ettiği yeri kazandırmak ve bu karmaşaya son vermek amacıyla, içeriğinde sağlık memurluğu ve hemşirelik bölümlerinin birleştirilmesini ve sağlık memurluğu bölümünden mezun olanların da hemşire unvanı olarak hemşirelerin kazandığı tüm haklara sahip olmasını sağlayacak maddelerin yer aldığı yeni Hemşirelik Kanunu teklifinin hazırlanmasına katkıda bulunmuştur. Bu kanun teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilip, 02.05.2007 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.^{1,9,10}

Çalışmanın amacı, toplumumuzun kültürel yapısı içinde genellikle kadınlara atfedilen ve geleneksel kadın rolü ile bütünleştirilen hemşireliğin mesleğinin erkek üyelerine yönelik toplumsal bakış açısını incelemek ve “erkek hemşire” kavramının toplumdaki algılanışının analizini yapmaktır.

KİŞİLER VE YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak tasarlanmış bu araştırma, 23 Ocak-11 Şubat 2009 tarihleri arasında, Bursa ilinde yaşayan, 20-65 yaş arasında olan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 350 kişi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma kapsamına kendisi sağlık çalışanı olmayan bireyler alınmıştır.

Veriler, araştırmacılar tarafından literatür bilgisinden yararlanılarak oluşturulan, katılımcıların bireysel özelliklerini ve hemşirelik mesleğinin erkek üyelerine toplumun bakış açısını incelemeyi amaçlayan soruların yer aldığı anket formu aracılığıyla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Anket uygulamasından önce katılımcılara, çalışmanın amacı ve yöneltilecek olan anketin içeriği konusunda ön bil-

gilendirme yapılmıştır. Anketle toplanan verilerin, isim verilmeden değerlendirileceği, bu nedenle isim belirtilmeyeceği ve çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığı kendilerine bildirilmiştir.

Kullanılan anket formu araştırmacılar tarafından ilgili konuda literatür taraması yapılarak oluşturulmuş olup, evet/hayır'lı ve seçeneği olarak hazırlanan soruların bulunduğu 2 bölümü içermektedir. Anket formunun birinci bölümünde, katılımcının cinsiyetini, yaşını, öğrenim durumunu ve ailesinde ya da yakınları arasında sağlık yüksekokulundan mezun bir bireyin olup olmadığını belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Bu son sorunun, anketin ikinci bölümünde yer alan sorulara verilecek yanıtı etkileyebileceği düşünüldüğünden sorulması uygun bulunmuştur. Anketin ikinci bölümünde ise; hemşireliğin bir kadın mesleği olarak görülüp görülmediğini, daha önceden erkek bir hemşireden hizmet alınıp alınmadığını, alınmış ise çekingenlik ya da iletişim sorunu yaşanıp yaşanmadığını, erkek bir hemşireden hizmet almanın istenilip istenilmediğini, erkek hemşirelerin çalıştıkları birimler arasında farkın olması gerekip gerekmediğine ilişkin görüşlerin belirlenmesini, değişen Hemşirelik Kanunu'nda sağlık memurluğu ve hemşirelik bölümlerinin birleştirildiğinin bilinip bilinmediğini ve erkek meslek üyelerine de "hemşire" unvanının verilmesinin nasıl karşılandığını tespit etmeye yönelik sorular yer almıştır.

Çalışmadan elde edilen verilerin istatistik analizi SPSS 13.0 paket programında Varyans Analizi ve ki-kare testleri kullanılarak yapılmıştır. $p < 0,05$ değeri istatistik olarak anlamlı kabul edilmiştir. Betimleyici değerler yüzde ve ortalama± olarak verilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada 163 (%46.60) kadın ve 187 (%53.40) erkek olmak üzere toplam 350 gönüllü katılımcı yer

almıştır. Araştırma kapsamında yer alan katılımcılardan kadınların yaş ortalaması 37.75 ± 12.43 , erkeklerin yaş ortalaması 35.98 ± 12.07 olarak bulunmuş olup, tüm katılımcıların yaş ortalaması 36.80 ± 12.24 'tür. Çalışmaya katılanların 130 (%37.10)'u ilkökul mezunu, 102 (%29.10)'si lise mezunu ve 118 (%33.70)'i üniversite mezunu olup, okuryazar olmayan birey bulunmamaktadır. Tüm katılımcıların 145 (%41.40)'inin ailesinde ya da yakınlarında sağlık yüksekokulu mezunu bir bireyin olduğu ancak, 205 (%58.60)'inin ailesinde ya da yakınlarında böyle bir bireyin olmadığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan kadın ve erkeklerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırma bulgularına göre kadınların %58.30'u hemşireliği bir kadın mesleği olarak görürken, bu oran erkeklerde %64.20'dir. Cinsiyet ile hemşireliğin kadın mesleği olarak görülmesi arasında istatistik olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p = 0.259$). Aynı soru katılımcıların öğrenim durumları yönünden incelendiğinde, ilkökul mezunlarının %68.50'si, lise mezunlarının %67.60'ı ve üniversite mezunlarının ise %48.30'u hemşireliği kadın mesleği olarak görmekte olup, aradaki fark istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p = 0.002$). Çalışmanın geneline bakıldığında ise hemşireliği kadın mesleği olarak görenlerin sayısının 215 (%61.40) olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların 57 (%35)'si önceden erkek hemşireden hizmet almış olup, bu bireylerin 23 (%40.40)'ü çekingenlik hissi, 12 (%21.40)'si de iletişim sorunu yaşadığını belirtmişlerdir. Erkeklerin ise 71 (%38)'i önceden erkek hemşireden hizmet almış olup, bu bireylerin 10 (%14.10)'ünün çekingenlik hissi, 4 (%5.60)'ünün ise iletişim sorunu yaşadığı tespit edilmiştir. Çekingenlik hissi yaşayan kadınlar ve erkekler istatistik

TABLO 1: Çalışmaya katılan kadınların ve erkeklerin demografik özellikleri.

Özellikler Yaş (Yıl) (AO±)	Kadın		Erkek		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Eğitim Durumu (n= 350)	İlkökul	73	44.80	57	30.50	130	37.10
	Lise	37	22.70	65	34.80	102	29.10
	Üniversite	53	32.50	65	34.80	118	33.70
Ailesinde Sağlıkçı Bulunma (n= 350)	Evet	74	45.40	71	38	145	41.40
	Hayır	89	54.60	116	62	205	58.60

olarak karşılaştırıldığında aradaki fark anlamlı olarak saptanmıştır ($p= 0.001$). İletişim sorunu yaşamaları yönünden cinsiyetler arasında fark olup olmadığı incelendiğinde de istatistik olarak anlamlı farkın olduğu saptanmıştır ($p= 0.008$).

Çekingenlik hissi yaşayanların hizmet türüne göre dağılımları incelendiğinde; 18 kişi pansuman, 17 kişi kas içi enjeksiyon, 13 kişi sonda takılımı, 10 kişi kan alımı, 8 kişi damar yolu açılımı ve 7 kişi de nabız/tansiyon alımı sırasında çekingenlik hissettiklerini belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan kadınların 74 (%46)'ü erkek hemşireden hizmet almak isterken, bu sayı erkeklerde 116 (%62)'dir. Bu ikisi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p= 0.003$). Aynı soru katılımcıların eğitim düzeyleri yönünden incelendiğinde ilkökul mezunlarının 63 (%48.50)'ü, lise mezunlarının 57 (%55.90)'si ve üniversite mezunlarının 71 (%60.20)'i erkek hemşireden hizmet almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenim durumu yönünden yapılan istatistik karşılaştırmada aralarında anlamlı fark saptanmamıştır ($p= 0.172$).

Katılımcılardan sağlık kuruluşlarında erkek hemşirelerin de olması gerektiğini düşünme durumlarına göre elde edilen veriler incelendiğinde, kadınların 124 (%76.10)'ü ve erkeklerin 135 (%72.20)'i bunun gerekli olduğuna inanmaktadır. Cinsiyet durumuna göre soruya verilen cevaplar karşılaştırıldığında arada istatistik olarak anlamlılık saptanmamıştır ($p= 0.409$).

“Erkek hemşireler ile kadın hemşirelerin çalıştıkları birimler arasında fark olmalı mı?” sorusuna verilen cevaplar katılımcıların cinsiyetleri yönünden incelendiğinde, kadınların 118 (%72.40)'i, erkeklerin ise 103 (%55.10)'ü bu soruya fark olması gerektiği yönünde cevap verdiği görülmektedir. Yapılan istatistik karşılaştırmada aradaki fark anlamlı olarak saptanmıştır ($p= 0.001$). Aynı soru katılımcıların öğrenim durumları yönünden incelendiğinde, ilkökul mezunlarının 91 (%70)'inin, lise mezunlarının 68 (%66.70)'inin ve üniversite mezunlarının 62 (%52.50)'sinin fark olması gerektiği yönünde cevap verdiği görülmektedir. Aradaki fark istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p= 0.012$).

Katılımcılardan, erkek hemşirelerin daha çok hangi birimlerde çalışmaları gerektiğine yönelik

gelen yanıtlar incelendiğinde; 160 kişi acili, 101 kişi ameliyathaneyi, 93 kişi yoğun bakımı, 24 kişi sağlık ocaklarını, 24 kişi poliklinikleri ve 19 kişi doğum ve üroloji dışında kalan servisleri uygun yerler olarak belirtmişlerdir. Doğum ve üroloji servislerinde sadece kadın hemşirelerin bulunması gerektiği yönünde görüş bildirenlerin sayısı ise 60 olarak belirlenmiştir.

Değişen Hemşirelik Kanunu'na göre sağlık memurluğu bölümünün hemşirelik bölümü ile birleştiğini ve mezun olan erkek öğrencilerin de “hemşire” unvanını aldığını bilip bilmeme durumlarına göre katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde ilkökul mezunu olanların 30 (%23.10)'unun, lise mezunlarının 47 (%46.10)'sinin ve üniversite mezunlarının 69 (%59)'unun bildiği saptanmıştır. Öğrenim durumuna göre soruya verilen yanıtlar karşılaştırıldığında aradaki fark istatistik olarak ileri derecede anlamlı bulunmuştur ($p< 0.001$). Aynı durum katılımcıların ailelerinde ya da yakınlarında sağlık yüksekokulu mezunu bireyin bulunması yönünden incelendiğinde, böyle bir tanıdığı olanların 80 (%55.20)'i bu konuyu bilirken, böyle bir tanıdığı olmayanlarda bu sayı 66 (%32.40) olarak saptanmıştır. Sağlık yüksekokulu mezunu bir tanıdığı olup olmama durumu ile soruya verilen yanıtlar arasındaki fark istatistik olarak ileri derecede anlamlı bulunmuştur ($p< 0.001$). Hemşirelik Kanunu'nda yer alan değişikliği bilenlerin ve bilmeyenlerin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Katılımcıların erkek hemşirelerde de “hemşire” unvanının kullanılıyor oluşunu nasıl karşıladıkları sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, tüm katılımcıların arasından sadece 69 (%19.70)'ünün bu unvanı uygun bulduğu saptanmıştır. Katılımcıların 53 (%15.10)'ü hemşireliğin sadece kadın mesleği olabileceğini, bu unvanın erkekler tarafından kullanılmasının uygunsuz olduğunu ve erkeğe hitap için kullanılmasına kesinlikle katılmadığını bildirmiştir. Katılımcıların 228 (%65.10)'i farklı bir unvanın bulunması gerektiğini belirtmiş ve Türk Dil Kurumu'nun bu yönde yeni bir kelime türetmesi fikrini de ortaya koymuştur.

TARTIŞMA

Genellikle kadınlara atfedilen ve geleneksel kadın rolü ile bütünleştirilen hemşireliğin mesleğinin erkek

TABLO 2: Hemşirelik Kanunu'nda yer alan değişikliği bilenlerin ve bilmeyenlerin öğrenim durumu ile ailelerinde sağlık mesleği mensubu bulunması durumuna göre dağılımı

n=350	Öğrenim Durumuna Göre						Sağlık Mezunu Bulunması Durumuna Göre				Toplam	
	İlkokul		Lise		Üniv.		Var		Yok		n	%
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Evet	30	23.10	47	46.10	69	59	80	55.20	66	32.40	146	41.70
Hayır	100	76.90	55	53.90	49	41	65	44.80	139	67.60	204	58.30
p	<0.001						<0.001					

üyelerine yönelik toplumsal bakış açısını incelemek ve “erkek hemşire” kavramının toplumdaki algısının analizini yapmak amacıyla yürütülmüş olan bu çalışmada, kadınların %58.30'u hemşireliği kadın mesleği olarak görürken, bu oran erkeklerde %64.20 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre erkeklerde hemşireliğin kadın mesleği olduğu görüşünün daha baskın olduğu söylenebilir. Tezel ve ark.nın, hastaların erkek hemşireleri kabul edip etmeyeceklerini tespit etmeye yönelik olarak yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan hastaların %47.80'i hemşirenin cinsiyetinin önemli olmadığını vurgularken, %48.80'i hemşirenin kadın, %3.40'ı erkek olmasını tercih etmişlerdir. Bu çalışmadan da hemşirelikte kadın cinsiyetinin daha baskın görüş olduğu çıkarılabilir.¹¹ Bozkır ve ark.nın genel lise son sınıftaki ve sağlık yüksekokulundaki erkek öğrencilerin hemşireliğe bakışını belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada, sağlık memurluğu öğrencilerinin hemşireliği kadın mesleği olarak düşündükleri sonucuna varılmıştır. Lise son sınıftaki erkek öğrencilerin de genel olarak hemşireliğin kadın mesleği olduğu görüşüne sahip oldukları ve bunun istatistik olarak anlamlılık getirecek şekilde fazla olduğunu saptanmıştır¹. Şenses ve ark.nın “Dünyada ve Türkiye’de Hasta Bakımında Erkeklerin Yeri” adlı makalesinde, sağlık memurlarının hemşireliği kadına yakıştırdığını ifade ettikleri görülmüştür⁷. Meadus ve Twomey tarafından yapılan bir çalışmada ise, erkeklerin hemşirelik mesleğini seçmedeki engeller olarak kadın odaklı bir meslek olması ve medyada rol model olarak erkeklerin eksikliği gösterilmiştir.¹² Lou ve ark. tarafından yapılan bir başka çalışmada da, erkek hemşirelerin yaşadığı streslerin en önemli nedeni bu mesleğin toplum tarafından kadın mesleği olarak algılanması olarak vurgulanmıştır.¹³

Bizim çalışmamızdan elde edilen sonuç ile bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar paralellik gös-

termektedir. Tüm bu sonuçlar ise hem hemşirelik mesleğinin erkek üyelerinin hem de toplumun diğer üyelerinin, hemşirelik alanında erkeklerin yerini daha farklı algıladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre; hemşirelik mesleğinin kadınlara özgü olarak tanımlanmasında, kadınların doğasının “bakım vermek” ile özdeşleştirilmesinin ve buna yönelik toplumsal yargının varlığının etkisi söz konusudur. Ayrıca, görsel medyada ve basın yayın organlarında mesleği tanıtıcı çalışmaların yer alması ya da bu yayın organlarında hemşireliği kadın cinsiyetiyle bağdaştırıcı yayınların yapılması da yine toplumun yönelimlerinin bu sonuca varmasının da büyük etkiye sahiptir.

Çalışmamızda, ilkökul mezunu olan katılımcıların hemşireliği kadın mesleği olarak algılama yüzdesi %68.50 iken bu oran lise mezunlarında %67.60'a ve üniversite mezunlarında %48.30'a gerilemiştir. Bu da bize hemşirelik mesleğini, kadının çalışma alanı içinde tutan geleneksel ataerkil bakış açısının, eğitim düzeyinin artışıyla değiştiğini göstermektedir.

Çalışmamızda yer alan katılımcılardan kadınların %35'i ve erkeklerin %38'i önceden erkek hemşireden hizmet almış olup, erkeklerin %14.10'u çekingenlik hissetmiş olmasına rağmen, kadınlarda bu oranın %40.40'a yükseldiği görülmüştür. İletişim sorunu yaşayanlarında oranı erkeklerde %5.6 iken, kadınlarda bu oran %21.40'tır. Tezel ve ark.nın çalışmasında da hastaların çoğunun erkek hemşireden bakım alırken utanma - sıkılma ve iletişim kurmada güçlük yaşanabileceğini belirttikleri tespit edilmiştir.¹¹ Al Ma'aitah ve Gharaibeh'in çalışmasında, erkek hemşirelerin klinikte hasta ve hasta yakınları ile iletişim kurmakta zorluk çektikleri ve bunun da bakım sonuçlarını etkilediği belirtilmiştir.¹⁴ Aytekin ve ark., sağlık yüksekokulu öğrencilerinin klinik uygu-

lamalarda karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmalarında ise, sağlık memurluğu bölümünde okuyan öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan güçlükleri daha fazla yaşadıkları ve öğrencilerin çoğunluğunun erkek olmasının, bazı uygulamaları yapmada (perine bakımı, sonda takılması, hastanın emzirtilmesi vb.) sıkıntı yaşamalarında etkili olabileceği sonucuna varmışlardır.¹⁵ Bizim çalışmamızda da pansuman yapılması, enjeksiyon ve sonda takılması sırasında çekingenlik yaşayanların sayısı diğer hizmet türlerinden daha yüksek olarak bulunmuştur.

Çalışmamızda yer alan erkek katılımcılardan %62'si erkek hemşireden bakım almayı kabul ederken, bu oran kadınlarda %46'lara gerilemektedir. Tanrıverdi ve ark.nın cinsiyetin sağlıkla ilgili bazı davranışlar ve görüşler üzerinde etkisini saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada, kadınların %12.20'sinin sağlığı için gerekli olsa bile erkek sağlık personelinin hizmet almayacağını, %4.2'si ise bu konuda kendisinin karar veremeyeceğini tespit etmişlerdir. Erkeklerin ise %14'ü kadın sağlık personelinin hizmet almak istemediklerini belirtmişlerdir. İki grubun karşı cinsiyetteki kişiden sağlık hizmeti almayı kabul etme oranları arasındaki farkı istatistik olarak anlamlı bulmuşlardır.¹⁶

Erkek hemşireler ile kadın hemşirelerin çalıştıkları yerler arasında fark olması gerektiğini düşünenlerin oranı kadınlarda %72.40 iken, erkeklerde %55.10'dur. Erkek hemşirelerin yer almasının uygun olacağı düşünülen yerler arasında ise ilk üç sırada acil, ameliyathane ve yoğun bakımlar yer almıştır. Kurt ve ark.nın araştırmaları sonucunda, erkeklerin kadın doğum kliniklerinde çalışmalarının istenmediği ve fiziksel güç gerektiren kliniklerde daha çok tercih edilmeleri gerektiği düşüncesinde olanların çoğunlukta olduğu bulunmuştur.¹⁷ Eriş ve ark.nın, ebe ve hemşirelerde gerçekleştirdikleri bir çalışmanın sonucunda ise, bu kişilerin sağlık memurlarının büyük oranlarda acil, ortopedi, üroloji gibi bölümlerde çalışmaları gerektiğini söyledikleri bildirilmiştir.¹⁸ Göz ve ark.nın çalışmasında yer alan sağlık memurluğu öğrencilerinin mezuniyetten sonra çalışmak istedikleri alanların dağılımı incelendiğinde; %66.70'i acil servis, %46.80'i sağlık ocağı, %38.40'ı hemşirelik eğitimi,

%22.70'i ameliyathane gibi, hasta başından uzak alanlarda çalışmak istediklerini bildirmişlerdir. Bu alanlar doğrudan hemşirelik bakımı verilen alanlar değildir. Kliniklerde çalışmayı düşünen öğrencilerin oranları daha düşük bulunmuştur.¹⁷

Çalışmamızda sağlık memurluğu bölümü ile hemşirelik bölümünün birleştirildiğini bilenlerin oranı ailesinde ya da yakınlarında sağlık yüksekokulu mezunu birinin bulunan bireylerde %55.20 iken, bulunmayan bireylerde %32.40 olarak saptanmıştır. Bu sonuca göre sağlık alanında çalışan tanıdığı olan bireylerin çoğunun bu konudan ve kanundaki değişiklikten haberdar oldukları söylenebilir. Bu sonuca paralel olarak erkek hemşirelerin de mezun olduktan sonra "hemşire" unvanı almaları konusuna ilişkin görüşler incelendiğinde, bu unvanı uygun görenlerin oranı %19.70 iken, uygun bir unvan olarak görmeyip, farklı bir unvan bulunması gerektiğini düşünenlerin oranı %65.10 olarak bulunmuştur. Sağlık memurluğu öğrencilerine yönelik çalışmalara bakıldığında, sonuçların bizim çalışmamıza benzer olduğu saptanmıştır. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, sağlık memurluğu öğrencilerinin hemşirelik bölümü ile aynı dersleri almalarına ve yeterli bilgiye sahip olmalarına karşın mezuniyet sonrası hemşire adı altında çalışmak istemedikleri (%54.30) ve sağlık memuru olarak anılmak istedikleri (%72.90) ortaya çıkmıştır.¹ Ok ve ark.nın çalışmasında da sağlık memurluğu bölümü öğrencilerinin %78'i, hemşirelik bölümü ile ortak bir isim altında birleştirilmek istemediklerini ifade etmişlerdir.¹⁹ Bozkır ve ark.nın çalışmasında yer alan genel lise öğrencilerinin hemşirelik hakkındaki düşüncelerine bakıldığında ise, öğrencilerin çoğunluğunun ailesinde hemşire bulunmadığı ve tamamının üniversitede okumak istemelerine karşın büyük çoğunluğunun hemşireliği seçmeyeceği (%90.80), yine iki meslekten birini seçmek zorunda kalsalar sağlık memurluğunu (%51.30) tercih etme eğiliminde oldukları saptanmıştır.¹ Genel lise son sınıf erkek öğrencilerinin hemşirelik bölümünde okumak istememeleri ve sağlık memurluğu öğrencilerinin mezuniyet sonrasında sağlık memuru adı altında anılmak istemeleri, sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışmadan elde edilen veriler ışığında, hemşireliğin günümüzde hala kadın mesleği olarak görüldüğü ve değişen Hemşirelik Kanunu'nun toplum tarafında henüz yaygın bir şekilde bilinmediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca yakın tarihe kadar Hemşirelik Kanunu'nda Türk kadınlarından başka hiç kimse hemşirelik yapamaz hükmünün bulunması da, hemşirelik mesleğinin, kadın cinsiyeti ile özdeşleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Bunun bir sonucu olarak; "hemşire" unvanının şimdiye kadar sadece kadın cinsiyetinin icra ettiği meslek grubu için kullanılmış olması ve anlam itibari ile de "kız kardeş" manasına gelmesi nedeniyle bu mesleğin erkek mensupları için de aynı unvanın kullanılacak olması düşüncesi toplum tarafından normal karşılanmamaktadır. Bu duruma yönelik olarak Türk Dil Kurumu'nun erkek hemşireler için yeni

bir unvan bulması tarafımızca önerilmektedir. Ancak Türk Dil Kurumu, internet sitesinde yer alan "sık sorulan sorular" linkinde bu konuya ilişkin cevap vermiş olup, hemşire sözünün mesleki eğitim almış, hekimle iş birliği yaparak hastaya bakan sağlık çalışanı anlamında olduğunu ve "erkek hemşire" sözünün kullanılmasında bir sakınca bulunmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla söz konusu unvanın toplum ve mesleğin üyeleri tarafından kabullenilmesi için zamana ihtiyaç duyulacaktır. Unvanın, sahada görev yapan erkek hemşireler tarafından kullanılmasıyla ilerleyen süreçte dişil bir anlam taşımanın dışına çıkacağı ve cinsiyet ayrımı olmayan bir mesleği temsil eden kavram olacağı kanısındayız. Buna göre, hemşirelik mesleğinde cinsiyet ayrımının olmadığını anlatan programların yapılması ve toplum tarafından unvanın ne derece kabullenildiğini inceleyen ileri araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Bozkır G, Taşçı N, Altuntaş Ç, Arsak A, Balgı Ö, Kaya E. The viewpoint to nursing of male students attending health college and three-year student in the high school in Zonguldak Centre. *Üniversite ve Toplum Dergisi* 2008; 8(1):1-17.
- Chitty KK. Professional socialization. In: Chitty KK, ed. *Professional Nursing: Concepts & Challenges*. 3th ed. Philadelphia: WB Saunders Company; 2001. p.177-178.
- Karaöz S. Changes in students' perceptions of nursing profession during nursing education: the role of introduction to nursing courses on this change. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 2002;6(2):10-20.
- Güre S. General evaluation. Güre S, editör. [Woman Effort and Employment Assemblage Report] 1. Baskı. İstanbul: Matris Matbaacılık; 2007. p. 81-89.
- Küçükalay MA. Developments in female workforce and population in planned economy period in Turkey. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 1998;3(3-Güz):35-44.
- Akın A and Demirel S. Social gender concept and it's effects on health. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2003;25(4):73-82.
- Şenses M, Neriman E, Ağırbaş K, Ökten Ş, Yıldızoğlu İ ve Kılınc AD. The place of man in the health care in Turkey and in the World. *Hemşirelik Forumu Dergisi* 2001;4(2-3):62-64.
- Görgülü RS and Ulusoy MF. The historical evaluation of nursing in Turkey. *Hemşirelik Esasları Temel Kuram Kavram İlke ve Yöntemler*. 5. Baskı. Cilt:1. Ankara: TDFO Ltd. Şti; 2001. p. 14-22.
- Ülker S, Buldukoğlu K, Aksayan S, Atalay M, Kocaman G, Oktay S. Nursing in Turkey: A report of problems in basic occupational education and manpower problems and solving suggestions. 1. Baskı. Ankara:2001. p. v.
- 26510 Sayılı Resmî Gazete. Resmî Gazete Tarihi: 02.05.2007. The law related to innovation of the Nursing Law. Kanun No: 5634. Kabul Tarihi: 25.04.2007.
- Tezel A, Balcı AR, Yurttaş A, Çelebioğlu A. Will patients accept the male nurse?. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics* 2008;16(1):13-18.
- Meadus RJ and Twomey JC. Men in nursing: making the right choice. *The Canadian Nurse* 2007;103(2):13-6.
- Lou JH, Yu HY, Hsu HY and Dai HD. A study of role stress, organizational commitment and intention to quit among male nurses in Southern Taiwan. *J Nurs Res* 2007;15(1):43-53.
- Al-Ma'aitah RM and Gharaibeh MM. Perception of Jordanian male nursing students about caring for children in the pediatric units after graduation. *Journal of Pediatric Nursing* 2000; 15(3):198-203.
- Aytekin S, Özer FG and Beydağ KD. Difficulties faced by Denizli school for health students in clinical practice. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2009;4(10):137-149.
- Tanrıverdi G, Bedir E and Seviğ Ü. The effect of gender on health related attitudes and behaviors. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007; 6(6): 435-440.
- Göz F and Erkan M. The thoughts views and problems of the health officer students about theirs' occupation. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2006;1(2):37-50.
- Eriş N, Ağırbaş K, Şenses M, Ökten S, Yıldızoğlu İ and Kılınc AD. The thoughts of the nurses and midwives working in the protective and therapeutic health care services in the center of Kocaeli and Gölçük Country, about the male members of health officer profession. *Modern Hastane Yönetimi Dergisi* 2001;5(1): 27-30.
- Ok Ş, Aksüllü N, Yiğitbaş Ç, Gül T, Ateş B, Kökoğlu A et al. Future expectations of the health officers in Malatya Health High-School. 2000'li Yıllarda Sağlık Yükseköğretiminde Eğitimin Geleceği Sempozyumu. *Bildiri Özet Kitabı*. Malatya: İnönü Üniversitesi Malatya Sağlık Y.O; 2000. p.33.